

Projekt z dnia 29 lipca 2010 r.

PROJEKT ZAŁOŻEŃ

DO PROJEKTU USTAWY O JĘZYKU MIGOWYM I INNYCH

ŚRODKACH WSPIERANIA KOMUNIKOWANIA SIĘ

MINISTERSTWO PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ
BIURO PEŁNOMOCNIKA RZĄDU DO SPRAW OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
Warszawa, lipiec 2010 r.

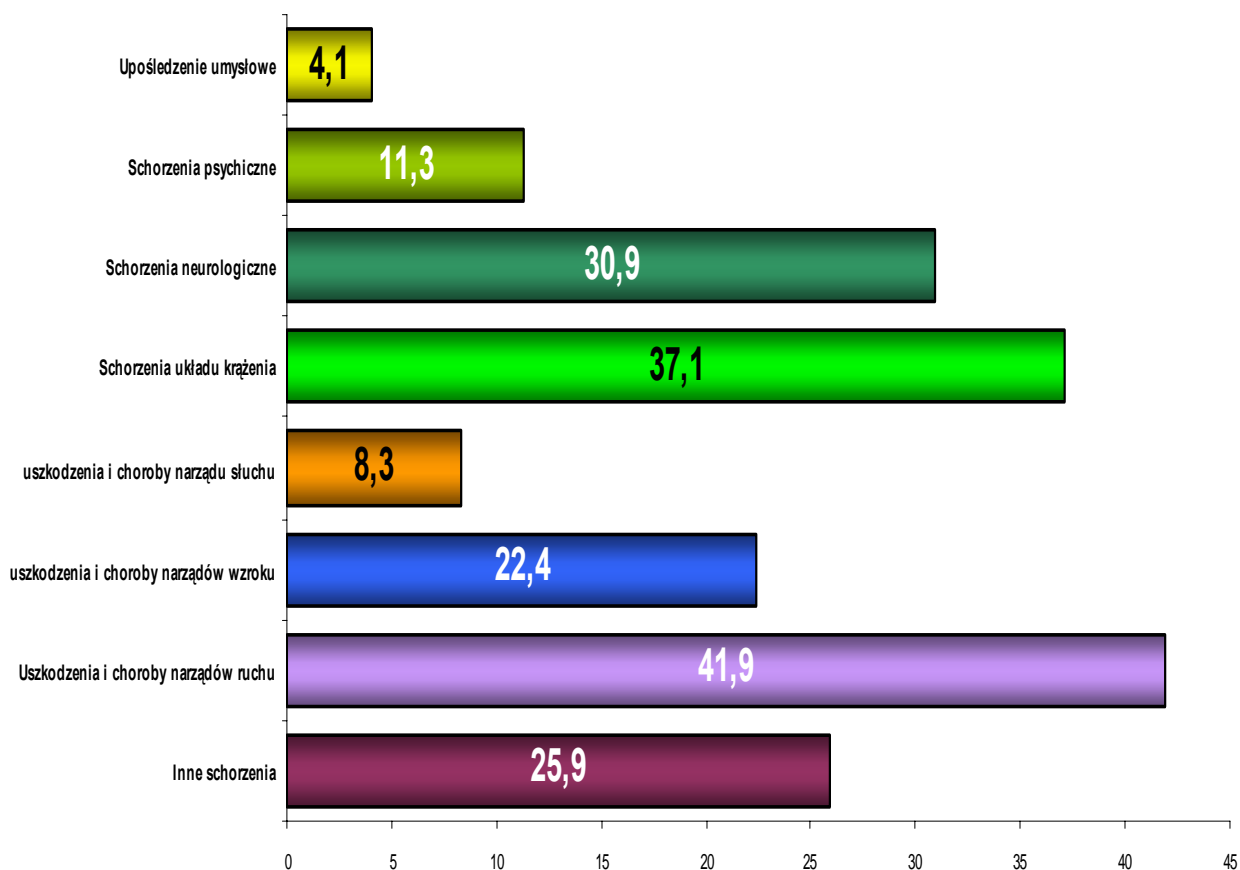
Część I. Wprowadzenie

1. Istota problemu.

1.1. Z badania stanu zdrowia ludności Polski (GUS, 2004 r.) wynika, że osoby niepełnosprawne z powodu narządu słuchu stanowią 8,3% ogółu zbiorowości osób niepełnosprawnych.

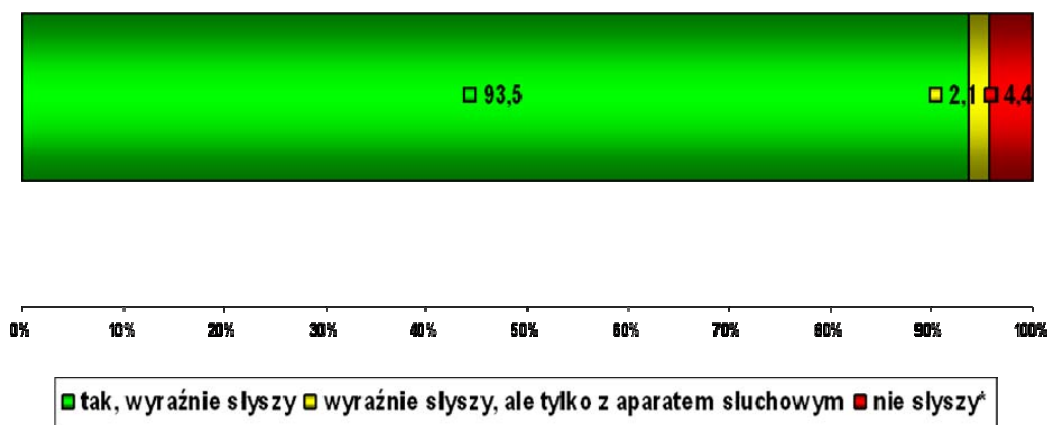
Źródło: Badanie stanu zdrowia ludności Polski, GUS 2004 r.

Osoby niepełnosprawne w wieku 15-59 lat według rodzajów schorzeń

To samo badanie wskazuje, że aż 6,5% osób niepełnosprawnych w wieku 20–59 lat nie słyszy, z czego 4,4% nie jest w stanie uczestniczyć w rozmowie nawet po zaopatrzeniu w aparat słuchowy.

osoby niepełnosprawne w wieku 20-59 lat wg sprawności słuchu na podstawie możliwości słyszenia rozmowy z jedną osobą

Źródło: Badanie stanu zdrowia ludności GLIS, 2004 r

Według szacunkowych danych Polskiego Związku Głuchych, ok. 40 tys. osób głuchych używa różnych form języka pozawerbalnego w komunikowaniu się.

1.2. Język jest podstawowym narzędziem komunikacji społecznej. Znajomość i używanie danego języka ułatwiają i umożliwiają dostęp do wiedzy i informacji oraz ich przekazywanie. Język nie jest tylko zwykłym wyrazem wolności człowieka, gdyż wykracza on poza sferę osobistą i staje się narzędziem niezbędnym do funkcjonowania w społeczeństwie.

W celu umożliwienia integracji osób głuchych, niedosłyszących i głuchoniewidomych z osobami słyszącymi należy pokonać istniejące bariery komunikacyjne, które jednocześnie wydają się być niezauważalne dla osób słyszących.

Osoby głuche, niedosłyszące i głuchoniewidome mają ograniczony dostęp do informacji i nie zawsze mogą komunikować się z otoczeniem. Taki stan rzeczy może być spowodowany zarówno brakiem tłumacza języka migowego, w przypadku osób głuchych posługujących się językiem migowym, jak i brakiem innych niezbędnych środków wsparcia pozwalających na komunikację osób niedosłyszących czy głuchoniewidomych. W większości przypadków brak jest jednak rozwiązań mających na celu dostosowanie wizualne i akustyczne pozwalające na

poprawę słyszalności i odbioru informacji dźwiękowej, środków wsparcia niezbędnych do komunikacji ustnej, czy też usług tłumaczy języka migowego.

W szczególnie trudnej sytuacji są zwłaszcza osoby głuchoniewidome, u których trudność wynika z połączenia dwóch rodzajów niepełnosprawności sensorycznej (wzrokowej i słuchowej). Powoduje to, że osoby głuchoniewidome doświadczają wyjątkowych problemów komunikacyjnych i mają szczególne potrzeby wynikające z trudności związanych z ogólną percepcją, poznawaniem, a co za tym idzie z rozwojem w swoim środowisku.

1.3. Warto zwrócić uwagę na istniejące tzw. „dobre praktyki” tj. wszelkie podjęte już działania pozalegislacyjne, które chociażby w małym stopniu zmierzają do pokonania barier komunikacyjnych osób głuchych i niedosłyszących.

Mowa tutaj m.in. o uczelniach wyższych, na których coraz częściej powoływani są pełnomocnicy rektora ds. osób niepełnosprawnych, a także centra kształcenia i rehabilitacji osób niepełnosprawnych zajmujące się organizacją procesu kształcenia osób niepełnosprawnych, a także centra karier zajmujące się promowaniem osób niepełnosprawnych na rynku pracy. W salach wykładowych wielu uczelni zamontowany jest system FM (system komunikacji bezprzewodowej, który składa się z nadajnika wychwytyjącego głos mówiącego i wysyłającego go za pomocą fal radiowych, bezpośrednio do małego odbiornika, który połączony jest z aparatem słuchowym). Ponadto uczelnie wyższe, w wielu przypadkach posiadają przenośne systemy FM Solaris wspomagające słyszenie.

Natomiast w przypadku nadawców programów telewizyjnych, telewizja publiczna opatruje wybrane audycje tłumaczeniem na język migowy oraz umieszcza w teletekście napisy do wielu audycji emitowanych na antenie TVP S.A. Informacje o tym, które audycje można obejrzeć w TVP z napisami znajdują się w programie telewizyjnym. Napisy są emitowane w Telegazecie Programu 1 i 2 TVP S.A. Obecnie z tłumaczeniem na język migowy nadawane są następujące audycje informacyjne: magazyn informacyjny „Echa Panoramy” na antenie Programu 2 TVP S.A., magazyn dla osób niepełnosprawnych „Spróbujmy razem” oraz magazyn „Słowo na niedzielę”. Na antenie kanału informacyjnego TVP emitowane są codziennie magazyny informacyjne „Serwis Info Dzień” oraz cyklicznie „Serwis Info Dzień weekend” i „Serwis Info Wieczór weekend” (programy te są emitowane jednocześnie przez wszystkie ośrodki regionalne TVP S.A.). Natomiast teletekst towarzyszy obecnie emisji

głównemu wydaniu „Wiadomości” nadawanemu o godz. 19.30. Od grudnia 2008 r. napisy towarzyszą także spektaklom Teatru Telewizji.

Przykładem takich dobrych praktyk może być również pierwsza kampania społeczna „Migaj z nami” zorganizowana przez Polski Związek Głuchych.

2. Aktualny stan prawny.

2.1. Kontekst międzynarodowy.

2.1.1. W grudniu 2003 r. Rada Unii Europejskiej przyjęła konkluzje w sprawie kontynuacji działań związanych z Europejskim Rokiem Osób Niepełnosprawnych, w których m.in. uznała Europejski plan działania w sprawie niepełnosprawności na lata 2004–2010 „*Równe szanse dla osób niepełnosprawnych*”, za dobry wkład na rzecz pełnej integracji społecznej i osiągnięcia pełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w gospodarce i społeczeństwie. Jego celem jest przede wszystkim dążenie do tego, aby osoby niepełnosprawne mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym i dokonywać własnych wyborów na takich samych warunkach jak pozostała część społeczeństwa.

2.1.2. W kwietniu 2006 r. Komitet Ministrów Rady Europy przyjął Zalecenie nr Rec(2006)5 dla państw członkowskich – Plan działań Rady Europy w celu promocji praw i pełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w społeczeństwie: podnoszenie jakości życia osób niepełnosprawnych w Europie 2006–2015. Zgodnie z Zaleceniem, państwa członkowskie Rady Europy są zobowiązane do podjęcia działań mających na celu m.in.:

- uznanie prawa osób niepełnosprawnych do używania języka migowego i innych alternatywnych środków i sposobów komunikowania się oraz dążenie do włączenia tych metod do oficjalnej komunikacji,
- zapewnienie, by wszystkie materiały i programy istniejące w systemie edukacji powszechnej były dostępne dla osób niepełnosprawnych,
- zachęcanie telewizji oraz pokrewnych sektorów twórczych do zapewnienia, by osoby niepełnosprawne miały dostęp do telewizji, filmów, sztuk teatralnych i innych działań związanych ze sztuką w dostępnej formie, co może wymagać napisów, podpisów i zastosowania tłumacza języka migowego.

2.1.3. W dniu 13 grudnia 2006 r. Wspólnota Europejska podpisała Konwencję o Prawach Osób Niepełnosprawnych. Ratyfikacja tej Konwencji będzie możliwa dopiero po podjęciu jednomyślnej decyzji w tej sprawie przez państwa członkowskie i ratyfikowaniu jej przez wszystkie państwa członkowskie Unii Europejskiej. Polska podpisała Konwencję ONZ w marcu 2007 r. W chwili obecnej trwają prace nad oceną stanu gotowości Polski do jej ratyfikacji. Jednym z działań zmierzających do umożliwienia ratyfikacji Konwencji ONZ jest przygotowanie *ustawy o języku migowym i innych środkach wspierania komunikowania się*, która będzie miała na celu zapewnienie realnej możliwości egzekwowania swoich praw osobom posługującym się polskim językiem migowym, systemem językowo–migowym, systemem komunikacji osób głuchoniewidomych lub innymi środkami wspierania komunikowania się.

W Konwencji ONZ znajduje się szereg postanowień odnoszących się do minimalnych uprawnień osób doświadczających barier w komunikowaniu się ze względu na niepełnosprawność narządu słuchu.

W rozumieniu Konwencji ONZ, język służący komunikowaniu się obejmuje język mówiony, język migowy oraz inne formy przekazu niewerbalnego (art. 2).

Konwencja ONZ zobowiązuje Państwa – Strony do podjęcia odpowiednich środków w celu:

- zapewnienia pomocy osobom z dysfunkcją narządu słuchu przez profesjonalnych tłumaczy języka migowego, w celu ułatwienia dostępu do ogólnodostępnych budynków i obiektów (art. 9),
- ułatwienia korzystania przez osoby niepełnosprawne w stosunkach urzędowych z języka migowego, komunikacji wspomagającej oraz innych form komunikowania się (art. 21 lit. b),
- uznania i popierania korzystania z języka migowego (art. 21 lit. e).

Realizując te postanowienia, Polska powinna ułatwić naukę języka migowego i popierać tożsamość językową społeczności osób głuchych (art. 21 i 22).

2.1.4. Zgodnie z Dyrektywą 2007/65/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 grudnia 2007 r. zmieniającą dyrektywę Rady 89/552/EWG w sprawie koordynacji niektórych przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich, dotyczących wykonywania telewizyjnej działalności transmisyjnej (Dz. Urz. L 333/27 z dnia 18 grudnia 2007 r.) zalecono zwiększenie dostępu do przekazu medialnego dla osób niepełnosprawnych. Dyrektywa ta w nowo wprowadzonym art. 3c statuuje obowiązek

zachęcania przez państwa członkowskie dostawców usług medialnych podlegających ich jurysdykcji do zapewnienia, by świadczone przez nich usługi stawały się stopniowo dostępne dla osób z dysfunkcjami wzroku lub słuchu.

2.2. Polskie regulacje.

2.2.1. Zgodnie z art. 32 ustawy z dnia 2 kwietnia 1997 r. – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.) wszyscy są równi wobec prawa i mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne. Ponadto nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny.

2.2.2. Zgodnie z art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2008 r. Nr 14, poz. 92 z późn. zm.) uczestnictwo w życiu społecznym oznacza możliwość pełnienia ról społecznych, oraz pokonywania barier, w szczególności psychologicznych, architektonicznych, urbanistycznych, transportowych i w komunikowaniu się.

Na podstawie delegacji ustawowej zawartej w art. 10d ust. 8 ustawy o rehabilitacji (...) zostało wydane rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 listopada 2007 r. w sprawie turnusów rehabilitacyjnych (Dz. U. Nr 230, poz. 1694). Zgodnie z § 12 ust. 1 pkt 2 lit. g) przedmiotowego rozporządzenia organizator turnusu rehabilitacyjnego powinien zapewnić tłumacza języka migowego w przypadku turnusu organizowanego dla osób z dysfunkcją narządu słuchu.

Na podstawie delegacji ustawowej zawartej w art. 33 ust. 11 ustawy o rehabilitacji (...) wydano rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2007 r. w sprawie zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 245, poz. 1810 z późn. zm.). Zgodnie z § 2 ust. 1 pkt 5 oraz § 2 ust. 1 pkt 11 lit. l) istnieje możliwość finansowania z zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych dodatkowego wynagrodzenia pracowników za znajomość i posługiwanie się językiem migowym oraz opłacania tłumacza języka migowego. Przepis ten dotyczy tylko pracodawców z chronionego rynku pracy, którzy mogą tworzyć zakładowy fundusz rehabilitacji osób niepełnosprawnych.

Ponadto na podstawie delegacji ustawowej zawartej w art. 36 ust. 4 ustawy o rehabilitacji (...) wydano rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 lutego 2008 r. w sprawie rodzajów zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych zlecanych fundacjom oraz organizacjom pozarządowym (Dz. U. Nr 29, poz. 172). Zgodnie

z § 1 pkt 8 przedmiotowego rozporządzenia istnieje możliwość zlecenia organizacjom pozarządowym przez samorządy wojewódzkie i powiatowe zadań polegających na organizowaniu i prowadzeniu szkoleń dla tłumaczy języka migowego.

Zgodnie z przepisami ustawy o rehabilitacji (...) możliwe jest ponadto pokrycie kosztu usług tłumacza języka migowego w ramach kosztów szkolenia dla bezrobotnych osób niepełnosprawnych lub innych osób niepełnosprawnych poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu, a zarejestrowanych w powiatowym urzędzie pracy (art. 40).

2.2.3. Zgodnie z § 13 pkt 6 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 27 października 2005 r. w sprawie szkolenia, egzaminowania i uzyskiwania uprawnień przez kierujących pojazdami, instruktorów i egzaminatorów (Dz. U. Nr 217, poz. 1834 z późn. zm.) istnieje możliwość korzystania z usług tłumacza języka migowego przez osobę głuchoniemą w trakcie szkolenia kandydatów na kierowców i motorniczych.

2.2.4. Zgodnie z art. 21 ust. 1 pkt 27 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2010 r. Nr 51, poz. 307 z późn. zm.) wolne od podatku dochodowego są otrzymywane zgodnie z odrębnymi przepisami świadczenia na rehabilitację zawodową, społeczną i leczniczą osób niepełnosprawnych ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, z zakładowych funduszy rehabilitacji osób niepełnosprawnych lub zakładowych funduszy aktywności. Ponadto na mocy przepisów przedmiotowej ustawy możliwe jest odliczanie od dochodu wydatków na cele rehabilitacyjne oraz wydatków związanych z ułatwieniem wykonywania czynności życiowych, poniesionych w roku podatkowym przez podatnika będącego osobą niepełnosprawną lub podatnika, na którego utrzymaniu są osoby niepełnosprawne, którymi są m.in. wydatki na opłacenie tłumacza języka migowego (art. 26 ust. 1 pkt 6 w zw. z art. 26 ust. 7a ww. ustawy).

2.2.5. Zgodnie z § 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 lutego 2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 15, poz. 142 z późn. zm.) istnieje możliwość korzystania z zajęć rewalidacyjnych, w tym korygujących wady mowy i zapewniających naukę języka migowego lub innych alternatywnych metod komunikacji. Natomiast w § 3 ust. 1 pkt 4 przewidziano, że w szkolnym planie nauczania należy dodatkowo uwzględnić zajęcia rewalidacyjne m.in.

z nauki języka migowego lub innych alternatywnych metod komunikacji dla uczniów niepełnosprawnych, w zależności od rodzaju i stopnia niepełnosprawności uczniów.

2.2.6. Zgodnie z § 23 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 marca 2005 r. w sprawie rodzajów i szczegółowych zasad działania placówek publicznych, warunków pobytu dzieci i młodzieży w tych placówkach oraz wysokości i zasad odpłatności wnoszonej przez rodziców za pobyt dzieci w tych placówkach (Dz. U. Nr 52, poz. 467 z późn. zm.) tworzone są specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży, które z powodu niepełnosprawności nie mogą uczęszczać do szkoły w miejscu zamieszkania oraz dla dzieci, które nie mogą uczęszczać do przedszkola w miejscu zamieszkania. W § 24 przedmiotowego rozporządzenia wśród ośrodków specjalnych ustawodawca wskazuje m.in. na ośrodki dla dzieci i młodzieży niesłyszących i słabo słyszących.

2.2.7. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 18 stycznia 2005 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowywania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych (Dz. U. Nr 19, poz. 167) określa warunki organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie, wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod w pracy w przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych, przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych z oddziałami integracyjnymi oraz w przedszkolach i szkołach integracyjnych. Zgodnie z § 6 ust. 4, 6 i 7 przedmiotowego rozporządzenia m.in. dla uczniów niesłyszących i słabo słyszących posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, przystępujących do sprawdzianu lub egzaminu gimnazjalnego, przygotowuje się specjalne zestawy zadań dostosowane do rodzaju ich niepełnosprawności. Dla absolwentów niesłyszących, posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, przystępujących do egzaminu maturalnego z języka polskiego, historii, wiedzy o społeczeństwie i języka obcego nowożytnego, przygotowuje się arkusze egzaminacyjne dostosowane do rodzaju ich niepełnosprawności. W czasie przeprowadzania sprawdzianu lub egzaminu gimnazjalnego, maturalnego dojrzałości, egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe oraz egzaminu z przygotowania zawodowego i egzaminu z nauki zawodu, należy zapewnić obecność specjalisty z zakresu danej niepełnosprawności lub niedostosowania społecznego, w szczególności m.in. tłumacza języka migowego, jeżeli jest to niezbędne dla uzyskania

właściwego kontaktu z uczniem lub absolwentem niepełnosprawnym lub niedostosowanym społecznie. Analogiczne rozwiązania przewiduje w tym zakresie rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 18 stycznia 2005 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz w ośrodkach (Dz. U. Nr 19, poz. 166). Rozporządzenie to przewiduje, że dla dzieci i młodzieży m.in. niesłyszących i słabo słyszących organizuje się przedszkola specjalne, oddziały specjalne w przedszkolach ogólnodostępnych szkoły specjalne, oddziały specjalne w szkołach ogólnodostępnych (§ 2 ust. 1).

Kolejne rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 10 sierpnia 2001 r. w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów (Dz. U. Nr 92, poz. 1020 z późn. zm.) określa standardy wymagań przeznaczone dla uczniów niesłyszących i słabo słyszących zdających sprawdzian w ostatnim roku nauki w szkole podstawowej, egzaminu gimnazjalnego oraz egzaminu maturalnego.

3. Konieczność ustanowienia nowej regulacji.

3.1. Przedstawiona powyżej analiza stanu prawnego pozwala stwierdzić, iż brak jest kompleksowych regulacji zapewniających osobom głuchym, niedosłyszącym i głuchoniewidomym wsparcie w pokonaniu istniejących barier komunikacyjnych z osobami słyszącymi.

Większość z obowiązujących przepisów skutkuje, bowiem ograniczeniem uprawnień w stosunku do określonych grup osób mających problemy z komunikowaniem się, dlatego niezbędne jest wprowadzenie odrębnej regulacji, która zmieniłaby ten stan rzeczy.

3.2. Konieczna jest, zatem ustawowa regulacja dotycząca uprawnień wszystkich osób wymagających wspierania w komunikowaniu się, bez względu na to, jaki sposób komunikowania się uznają one za najbardziej im odpowiadający.

Oznacza to konieczność zapewnienia realnej możliwości egzekwowania swoich uprawnień osobom posługującym się Polskim Językiem Migowym (**PJM**), Systemem Językowo–Migowym (**SJM**), Sposobami Komunikowania się Osób Głucho-Niewidomych (**SKOGN**) lub innymi środkami wspierania komunikowania się.

Taka możliwość może być zapewniona jedynie poprzez ustawowe zagwarantowanie:

- 1) właściwej obsługi osób głuchych, niedosłyszących i głuchoniewidomych w kontaktach z organami administracji publicznej oraz jednostkami organizacyjnymi podległymi lub nadzorowanymi przez te organy;
- 2) zasad postępowania osób głuchych i niedosłyszących w przypadkach nagłych ze służbami ratowniczo-interwencyjnymi;
- 3) kształcenia osób głuchych, niedosłyszących, głuchoniewidomych, członków ich rodzin oraz osób zamieszkujących z nimi w zakresie języka migowego i sposobu komunikowania się osób głuchoniewidomych (SKOGN) na różnym poziomie;
- 4) ułatwienia dostępu do programów w przekazie telewizyjnym przez nadawców programów telewizyjnych poprzez tłumacza języka migowego lub ścieżek dialogowych (napisów) w zakresie wskazanym w przepisach projektowanej ustawy;
- 5) zapewnienie dostępu osób głuchych i niedosłyszących do dorobku polskiej sztuki filmowej poprzez umieszczanie tłumacza języka migowego lub ścieżek dialogowych (napisów) w języku polskim w filmach polskich.

Taką gwarancję powinna zapewnić *ustawa o języku migowym i innych środkach wspierania komunikowania się*.

3.3. Prace nad *ustawą o języku migowym i innych środkach wspierania komunikowania się* powinny uwzględniać fundamentalną zasadę swobodnego wyboru metody komunikowania się osób głuchych, niedosłyszących i głuchoniewidomych, której przestrzeganie stanowi gwarancję osiągnięcia zakładanych celów nowej regulacji. Wybór metody komunikowania się osoby głuchej, niedosłyszącej i głuchoniewidomej jest jej wyłącznym i niezbywalnym prawem. Dlatego też osoby te powinny mieć zapewniony dostęp do kształcenia na różnym poziomie wybranej przez siebie metody komunikacji (w przypadku osoby niepełnoletniej o jej sposobie komunikowania się powinni decydować jej rodzice lub opiekunowie prawni oraz ta osoba).

3.4. Projekt założeń do projektu *ustawy o języku migowym i innych środkach wspierania komunikowania się* jest przewidziany w Programie prac legislacyjnych Rady Ministrów na II półrocze 2010 r.

4. Możliwość podjęcia alternatywnych w stosunku do uchwalenia projektowanej ustawy środków umożliwiających osiągnięcie celu.

Brak jest możliwości podjęcia alternatywnych środków, które w sposób kompleksowy regulowałyby uprawnienia osób głuchych, niedosłyszących i głuchoniewidomych.

5. Podmioty, na które oddziaływać będzie projektowana ustawa.

5.1. Adresatami norm prawnych przewidzianych w planowanej ustawie będą:

- 1) organy administracji publicznej (państwowe i samorządowe) oraz jednostki organizacyjnie podległe lub nadzorowane przez te organy, zakłady opieki zdrowotnej a także osoby w nich zatrudnione;
- 2) służby ratowniczo-interwencyjne;
- 3) nadawcy programów telewizyjnych.

5.2. Podmiotami uprawnionymi w oparciu o wprowadzane przepisy będą osoby głuche, niedosłyszące, głuchoniewidome, członkowie rodzin oraz osoby zamieszkujące z nimi.

6. Skutki finansowe.

6.1. Wejście w życie projektowanej ustawy spowoduje dodatkowe wydatki dla budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

Wszystkie wydatki będą miały charakter ewolucyjny i będą rozłożone w stosunkowo długim okresie dostosowawczym.

Nie wszystkie koszty projektowanej ustawy zostaną poniesione w pierwszym roku obowiązywania ustawy, ponieważ koszty szkoleń dla osób uprawnionych będą rozłożone w czasie (przy czym trzeba zaznaczyć, że nie wszystkie osoby uprawnione będą korzystały z takich szkoleń, gdyż znają już język migowy).

Ponadto koszt zapewnienia usług tłumacza PJM, SJM będzie kosztem ponoszonym alternatywnie w odniesieniu do kosztu związanego z wypłacaniem dodatków do wynagrodzeń pracowników posługujących się językiem migowym. Oznacza to, że koszty te będą kosztami wymiennymi i nie będą ponoszone łącznie.

6.2. Projektowana regulacja nie wywoła skutków finansowych dla osób głuchych, niedosłyszących i głuchoniewidomych (grupa I), gdyż koszty finansowania szkoleń będą ponoszone z budżetu państwa. Natomiast w przypadku członków rodzin osób głuchych, niedosłyszących i głuchoniewidomych oraz osób zamieszkujących z nimi (grupa II) w projektowanej ustawie przewidziane będą instrumenty prawne zgodnie, z którymi koszty

finansowania szkoleń w zakresie nauki PJM, SJM i sposobu komunikowania się osób głuchoniewidomych (SKOGN) byłyby pokrywane przez samych zainteresowanych, ale mieliby oni możliwość odliczania takiego wydatku od dochodu.

Część II. Propozycje rozstrzygnięć niezbędne do opracowania projektu ustawy.

1. Zakres podmiotowy projektowanej regulacji.

1.1. Rozwiązania projektowanej ustawy będą skierowane do podmiotów, które można podzielić na podmioty uprawnione i podmioty zobowiązane do podjęcia stosownych działań.

1.2. Podmiotami uprawnionymi będą osoby głuche, niedosłyszące i głuchoniewidome, członkowie rodzin oraz osoby zamieszkujące z nimi.

1.3. Podmiotami zobowiązanymi do podjęcia stosownych działań będą:

- 1) organy administracji publicznej (państwowe i samorządowe) oraz jednostki organizacyjnie podległe lub nadzorowane przez te organy, zakłady opieki zdrowotnej;
- 2) służby ratowniczo-interwencyjne;
- 3) nadawcy programów telewizyjnych.

Uzasadnienie:

Projektowana ustawa będzie dotyczyła głównie uprawnień osób głuchych, niedosłyszących i głuchoniewidomych, członków rodzin oraz osób zamieszkujących z nimi.

W celu zapewnienia jednolitości systemów wsparcia osób niepełnosprawnych do kręgu osób uprawnionych zaliczone będą osoby, których niepełnosprawność potwierdzona jest zgodnie z przepisami ustawy o rehabilitacji (...). Istotne jest, aby, w celu wyeliminowania możliwych trudności w dostępie do projektowanych rozwiązań, osoba niepełnosprawna chcąc skorzystać z uprawnień przewidzianych w ustawie legitymowała się właściwym dokumentem potwierdzającym fakt niepełnosprawności – w szczególności legitymacją osoby niepełnosprawnej wydanej na podstawie osobnych przepisów (rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (Dz. U. Nr 139, poz. 1328 z późn. zm.)).

W tym zakresie, ze względu na fakt braku konieczności zamieszczania w w/w dokumencie symbolu określającego rodzaj niepełnosprawności oraz możliwość występowania schorzeń narządów słuchu lub mowy niezależnie od orzeczonej przyczyny niepełnosprawności, bez znaczenia powinna być przyczyna niepełnosprawności, ale sam fakt konieczności komunikacji za pomocą języka migowego.

Projektowane rozwiązania obejmować powinny również, w stosownym zakresie, (tj. kształcenie z PJM, SJM i sposobu komunikowania się osób głuchoniewidomych (SKOGN))

członków rodzin osób głuchych, niedosłyszących i głuchoniewidomych oraz osoby zamieszkujące z nimi ze względu na konieczność zapewnienia osobom głuchych, niedosłyszących i głuchoniewidomych możliwości komunikowania się w ich najbliższym otoczeniu.

W zakresie nałożonych obowiązków projektowana ustawa będzie dotyczyć przede wszystkim organów administracji publicznej (państwowej i samorządowej), jednostek organizacyjnych podległych lub nadzorowanych przez te organy oraz zakładów opieki zdrowotnej. Ponadto zakresem podmiotowym zostaną objęte służby ratowniczo-interwencyjne. Tak określony zakres podmiotowy projektowanej ustawy wynika z podstawowego założenia projektowanej ustawy tj. zapewnienia dostępu do skorzystania z usług tłumacza PJM, SJM w kontaktach osób głuchych i niedosłyszących z instytucjami publicznymi, a w przypadku osób głuchoniewidomych sposobu komunikowania się osób głuchoniewidomych (SKOGN), oraz kontaktu ze służbami ratowniczo-interwencyjnymi. Projektowane rozwiązania nakładają również na nadawców programów telewizyjnych obowiązek zapewnienia zawsze tłumacza języka migowego lub ścieżek dialogowych (napisów) we wskazanym zakresie.

Ponadto w zakresie zwiększenia dostępu do dorobku polskiej sztuki filmowej projektowane przepisy będą przewidywały obowiązek przystosowania filmów polskich do eksploatacji zgodnie z przepisami projektowanej ustawy poprzez umieszczenie tłumacza języka migowego lub ścieżek dialogowych (napisów).

2. Zakres przedmiotowy projektowanej regulacji

2.1. Projektowana ustawa będzie regulować zakres, zasady i sposób obsługi osób głuchych, niedosłyszących i głuchoniewidomych w kontaktach z instytucjami publicznymi przy wykorzystaniu Polskiego Języka Migowego (PJM), Systemu Językowo-Migowego (SJM), sposobu komunikowania się osób głuchoniewidomych (SKOGN) oraz innych środków komunikowania się.

2.2. Projektowane rozwiązania będą regulowały sposób kontaktu osób głuchych, niedosłyszących i głuchoniewidomych ze służbami ratowniczo-interwencyjnymi w przypadkach nagłych.

2.3. Projektowane rozwiązania będą przewidywały możliwość kształcenia osób głuchych, niedosłyszących i głuchoniewidomych, członków rodzin oraz osób zamieszkujących z nimi

w zakresie PJM, SJM i sposobu komunikowania się osób głuchoniewidomych (SKOGN) na różnym poziomie. Osoby te będą mogły dokonać wyboru metody komunikowania się. W przypadku osoby niepełnoletniej, o sposobie jej komunikowania się będą decydować rodzice (opiekunowie prawni) lub ta osoba.

2.4. Projektowana ustawa będzie wskazywała na zakres programów nadawanych przez nadawców programów telewizyjnych, które będą zawsze dostępne dla osób głuchych i niedosłyszących w przekazie telewizyjnym poprzez wykorzystanie tłumacza języka migowego lub ścieżek dialogowych (napisów).

2.5. Projektowane rozwiązania w zakresie dystrybucji filmu będą wskazywały na obowiązek przystosowania filmu polskiego do eksploatacji w zakresie przewidzianym w przepisach projektowanej ustawy (tj. poprzez umieszczanie tłumacza języka migowego lub ścieżek dialogowych (napisów)).

Uzasadnienie:

Osoby głuche, niedosłyszące i głuchoniewidome poprzez swoją niepełnosprawność nie zawsze mogą komunikować się z otoczeniem. W szczególnie trudnej sytuacji są zwłaszcza osoby głuchoniewidome, które doświadczają w życiu codziennym znaczących problemów komunikacyjnych wynikających z połączenia dwóch rodzajów niepełnosprawności (wzrokowej i słuchowej). Projektowana regulacja ma, zatem umożliwić osobom głuchym, niedosłyszącym i głuchoniewidomym pokonanie istniejących barier komunikacyjnych w kontaktach z instytucjami publicznymi oraz służbami ratowniczo-interwencyjnymi, w przypadkach nagłych, poprzez zapewnienie takim osobom dostępu do bezpłatnych usług tłumacza PJM, SJM.

Osoby głuche, niedosłyszące i głuchoniewidome powinny mieć także prawo wyboru metody komunikowania się. W związku z tym, powinny mieć zapewniony dostęp do nauki wybranej przez siebie metody komunikowania się. Uprawnienie to powinno przysługiwać także członkom rodzin osób głuchych, niedosłyszących i głuchoniewidomych oraz osobom zamieszkującym z nimi, gdyż przyczyniłoby się to do lepszej ich komunikacji z takimi osobami.

Bardzo istotną kwestią jest także zapewnienie osobom głuchym i niedosłyszącym większego dostępu do programów w przekazie telewizyjnym przez nadawców programów telewizyjnych

z wykorzystaniem tłumacza języka migowego lub ścieżek dialogowych (napisów). Osoby te, powinny mieć prawo dostępu do takich informacji na poziomie zbliżonym do osób słyszących. Zapewnienie takiego dostępu zagwarantuje osobom głuchym i niedosłyszącym realizację ich praw obywatelskich i politycznych, w szczególności prawa do udziału w wyborach oraz dostępu do informacji.

Kolejna istotna kwestia to zapewnienie dostępu osób głuchych i niedosłyszących do dorobku polskiej sztuki filmowej poprzez umieszczanie tłumacza języka migowego lub ścieżek dialogowych (napisów) w języku polskim w filmach polskich. Takie rozwiązanie może wpłynąć korzystnie na rozwój osobisty takich osób oraz zapewnić równy dostęp do dorobku polskiej sztuki filmowej, jaki zapewniony mają obecnie osoby słyszące.

3. Sprawy lub podmioty, które nie zostaną objęte regulacjami projektowanej ustawy.

3.1. Uregulowania projektowanej ustawy będą odnosić się przede wszystkim do stworzenia systemu nowych uprawnień dla osób głuchych, niedosłyszących i głuchoniewidomych związanych z ich komunikacją z otoczeniem oraz z instytucjami publicznymi i służbami ratowniczo-interwencyjnymi w przypadkach nagłych.

4. Określenia zawarte w projektowanej ustawie, które wymagają zdefiniowania

4.1. W projektowanej ustawie przewidziany zostanie słownik pojęć podstawowych. W szczególności ustawa zdefiniuje pojęcia:

1) **Osoby uprawnione** – w rozumieniu projektowanej ustawy, to osoby głuche, niedosłyszące i głuchoniewidome, członkowie rodzin oraz osoby zamieszkujące z nimi;

a) **osoba głucha** – osoba z uszkodzeniem słuchu w stopniu niedosłuchu głębokim, której średni ubytek słuchu przekracza 90 decybeli, posiadająca orzeczenie o niepełnosprawności albo orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, z powodu zaburzeń głosu, mowy i chorób słuchu lub zaświadczenie lekarskie o zakresie ubytku słuchu w przypadku orzeczeń równoważnych,

b) **osoba niedosłysząca** – osoba z uszkodzeniem słuchu w stopniu niedosłuchu ciężkim, której średni ubytek słuchu przekracza 60 decybeli, posiadająca orzeczenie o niepełnosprawności, albo orzeczenie o lekkim stopniu niepełnosprawności, z powodu

zaburzeń głosu, mowy i chorób słuchu, lub zaświadczenie lekarskie o zakresie ubytku słuchu w przypadku orzeczeń równoważnych,

c) **osoba głuchoniewidoma** – osoba z uszkodzeniem słuchu w stopniu niedosłuchu głębokim, której średni ubytek słuchu przekracza 90 decybeli i u której jednocześnie występują choroby narządu wzroku, prowadzące do obniżenia ostrości wzroku w oku lepszym do 0,3 według Snellena w przypadku dorosłych albo 0,2 według Snellena w przypadku dzieci, po wyrównaniu wady wzroku szklami korekcyjnymi lub ograniczenie pola widzenia do przestrzeni zawartej w granicach 30 stopni, posiadająca orzeczenie o niepełnosprawności albo o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, z powodu zaburzeń głosu, mowy i chorób słuchu oraz chorób narządu wzroku lub orzeczenie o niepełnosprawności o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności z tytułu naruszenia sprawności jednego z tych zmysłów i zaświadczenie lekarskie potwierdzające uszkodzenie drugiego ze zmysłów we wskazanym zakresie, lub zaświadczenie lekarskie o zakresie ubytku słuchu i obniżeniu ostrości wzroku lub ograniczeniu pola widzenia we wskazanym zakresie w przypadku orzeczeń równoważnych,

d) członkowie rodzin – wstępni, zstępni, małżonek, powinowaci;

2) **Polski Język Migowy (PJM)** – w rozumieniu projektowanej ustawy to podstawowy środek komunikowania się osób uprawnionych, które uważają go za taki środek. Zatem oznaczać on będzie system komunikacyjny nabywany w sposób naturalny przez dziecko głuchych rodziców. Jego cechami będą cechy charakterystyczne dla każdego języka tj. znakowość, arbitralność, dwuklasowość, produktywność;

3) **System Językowo-Migowy (SJM)** – w rozumieniu projektowanej ustawy to dwukanałowy środek komunikowania się wykorzystujący język foniczny (mowę dźwiękową) z wyraźną artykulacją oraz równoległy przekaz znaków migowych odpowiadających poszczególnym wyrazom. Wykorzystuje on gramatykę języka polskiego, a znaki migowe zaczerpnięte z języka migowego stanowią ilustrację wypowiedzi słownej. Ta „ilustracja migowa” nosi nazwę **języka miganego** i nie występuje samodzielnie, lecz jedynie razem z językiem fonicznym, który stanowi podstawową bazę systemu językowo-migowego. System językowo-migowy jest wykorzystywany jako środek porozumiewania się osób uprawnionych, w szczególności tych, dla których pierwszym językiem jest polszczyzna foniczna;

4) **Sposoby komunikowania się osób głuchoniewidomych (SKOGN)** – w rozumieniu projektowanej ustawy to:

- a) kreślenie liter na dłoni,
  - b) alfabet Lorma oraz inne systemy przekazu liter i innych znaków pisarskich za pomocą dotykania umownych punktów oraz kreślenia linii na dłoni,
  - c) alfabet palcowy oraz znaki języka migowego odbierane dotykiem;
- 5) **Środki wspierania komunikowania się** – w rozumieniu projektowanej ustawy to:
- a) przesyłanie krótkich wiadomości tekstowych (SMS) w telefonii stacjonarnej oraz ruchomej,
  - b) przesyłanie faksów,
  - c) przesyłanie listów poczty elektronicznej (e-mail),
  - d) serwisy internetowe dostosowane do potrzeb i możliwości funkcjonowania osób z dysfunkcją wzroku oraz słuchu,
  - e) przekaz telewizyjny z wykorzystaniem ścieżek dialogowych (napisów);
- 6) **Instytucje publiczne** – w rozumieniu projektowanej ustawy to organy administracji publicznej (państwowe i samorządowe) oraz jednostki organizacyjne im podległe lub nadzorowane przez te organy, zakłady opieki zdrowotnej, z wyłączeniem szkół.
- 7) **Służby ratowniczo-interwencyjne** – w rozumieniu projektowanej ustawy to pogotowie ratunkowe, straż pożarna, policja, straż miejska (gminna).

5. Przepisy merytoryczne

5.1. Uprawnienia osób głuchych, niedosłyszących i głuchoniewidomych w kontaktach z instytucjami publicznymi.

Według projektowanej ustawy uprawnienia osób głuchych, niedosłyszących i głuchoniewidomych w kontaktach z instytucjami publicznymi to:

- 1) możliwość skorzystania z pomocy osoby wybranej przez osobę głuchą, niedosłyszącą lub głuchoniewidomą, posługującą się PJM, SJM lub sposobem komunikowania się osób głuchoniewidomych (SKOGN);
- 2) dostęp do obsługi przez tłumacza (PJM, SJM) bądź pracownika posługującego się PJM, SJM;
- 3) możliwość komunikowania się w kontaktach z instytucjami publicznymi i służbami ratowniczo-interwencyjnymi z wykorzystaniem środków wsparcia komunikowania się – elektronicznie i za pomocą krótkich wiadomości tekstowych (SMS), faksu, stron internetowych przystosowanych do potrzeb i możliwości obsługi przez osoby głuche, niedosłyszące i głuchoniewidome;

4) dostęp osób głuchoniewidomych do formularzy, wniosków i instrukcji w systemie Braille'a, które będą mogły być wypełniane elektronicznie lub przy pomocy drugiej osoby; Wypełnione formularze i wnioski w systemie Braille'a będą mogły być opatrzone podpisem elektronicznym.

Uzasadnienie:

U podstaw projektowanej ustawy leży założenie, że niezwykle istotną sprawą jest precyzyjne określenie uprawnień, jakie będą przysługiwały osobom głuchym, niedosłyszącym i głuchoniewidomym w kontaktach z instytucjami publicznymi. Zamiarem projektodawcy będzie wskazanie na takie uprawnienia, które w znaczący sposób będą mogły przyczynić się do pokonania istniejących barier komunikacyjnych, które uniemożliwiają takim osobom załatwienie swoich spraw w instytucjach publicznych.

W przypadku osób głuchoniewidomych niezwykle ważne będzie, aby serwisy internetowe instytucji publicznych, zawierające wszelkiego typu dokumenty elektroniczne do pobrania, były całkowicie dostępne dla tych osób.

5.2. Sposób obsługi osób głuchych, niedosłyszących i głuchoniewidomych w kontaktach z instytucjami publicznymi.

W projekcie ustawy zostanie wskazana szczególna procedura kontaktu osób głuchych, niedosłyszących i głuchoniewidomych z instytucjami publicznymi.

Każda instytucja publiczna poza numerem telefonu stacjonarnego będzie zobowiązana do posiadania numeru telefonu pozwalającego osobom głuchym i niedosłyszącym na wysyłanie zapytań (z podaniem nazwiska/numeru sprawy) i uzyskiwanie odpowiedzi poprzez zwrótną krótką wiadomość tekstową (SMS). Numer ten instytucja będzie zobowiązana udostępnić w swojej siedzibie, na jej stronie internetowej i na wszystkich drukach zawierających dane teleadresowe instytucji. Ponadto każda instytucja publiczna będzie miała obowiązek zapewnienia możliwości korzystania z innych środków wspierania komunikowania się. Informacje o możliwych formach komunikacji osób uprawnionych z instytucją będą obowiązkowo podawane do publicznej wiadomości w sposób zwyczajowo przyjęty w tym zakresie, w szczególności w Biuletynie Informacji Publicznej, na stronach internetowych instytucji czy w miejscach publicznie dostępnych w instytucjach.

Projektowane przepisy będą zapewniać prawo osób głuchych i niedosłyszących do dostępu do tłumaczy języka migowego w niezbędnym dla nich zakresie. Istotnym jest zatem zapewnienie

dostępności do tego typu usług w instytucjach publicznych. W związku z powyższym każda instytucja publiczna (Kancelaria Sejmu, Kancelaria Senatu, Kancelaria Prezydenta, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, ministerstwa, urzędy wojewódzkie, starostwa powiatowe, urzędy gminy, urzędy miasta, zakłady opieki zdrowotnej) będzie zobowiązana do podawania do publicznej wiadomości (w sposób zwyczajowo przyjęty w tym zakresie, w szczególności w Biuletynie Informacji Publicznej, na stronach internetowych instytucji czy w miejscach publicznie dostępnych w instytucjach) listy tłumaczy języka migowego. Wpis na listę tłumaczy powinien być dostępny dla wszystkich podmiotów mogących świadczyć tego typu usługi i zawierać, w szczególności: dane kontaktowe, zakres działalności, cenę usług, dokument potwierdzający znajomość języka migowego wystawiony przez instytucje zajmującą się szkoleniem w zakresie języka migowego. Osoba niepełnosprawna powinna mieć również prawo do zgłoszenia instytucji publicznej zapotrzebowania na usługę tłumacza PJM, SJM – w takim przypadku instytucja publiczna wyznacza, na zasadach otwartego i konkurencyjnego wyboru (np. w formie losowania) tłumacza odpowiadającego potrzebom osoby niepełnosprawnej w szczególności w zakresie zakresu tłumaczenia jak i terminu skorzystania z usług tłumacza PJM, SJM.

W zakresie kontaktu z instytucjami publicznymi osoby głuche, niedosłyszące i głuchoniewidome będą zobowiązane do zawiadomienia instytucji o chęci skorzystania z uprawnień określonych w projektowanych przepisach (pisemnie, faksem, pocztą elektroniczną, krótką wiadomością tekstową (SMS) lub przy pomocy osoby trzeciej posługującej się językiem fonicznym – nie później niż na 3 dni robocze przed zamierzonym terminem załatwienia sprawy z potrzebną pomocą tłumacza).

Instytucja publiczna po otrzymaniu takiego zawiadomienia będzie zobowiązana do zapewnienia właściwej formy świadczenia usług w terminie wskazanym przez osobę głuchą, niedosłyszącą i głuchoniewidomą lub w innym terminie uzgodnionym z tą osobą. W rozumieniu projektowanych przepisów zapewnienie właściwej formy świadczenia usług to przede wszystkim zapewnienie właściwej organizacyjnie formy korzystania z usług tłumacza PJM, SJM (wyodrębnione miejsce i czas), przygotowanie niezbędnych dokumentów w formach dostępnych dla osób uprawnionych oraz zapewnienie możliwości korzystania ze środków wsparcia komunikowania się w czasie załatwiania spraw w instytucji przez osobę uprawnioną.

Instytucja publiczna powinna mieć również obowiązek zapewnienia usług tłumacza (PJM, SJM) lub pracownika posługującego się PJM, SJM w ramach normalnego czasu funkcjonowania danego urzędu. W tym zakresie urząd będzie miał obowiązek wyznaczyć dzień przyjęć interesantów, w którym będą oni mogli skorzystać z tych usług. Uprawnienie to, nie będzie mogło w żadnym wypadku ograniczać prawa osób głuchych, niedosłyszących i głuchoniewidomych do skorzystania z usług instytucji publicznej w niezbędnym dla nich zakresie, w szczególności w odniesieniu do terminów załatwienia spraw.

Zgodnie z projektowanymi przepisami pracownikom zatrudnionym w instytucjach publicznych posługującym się PJM, SJM będzie mógł być przyznany dodatek z tytułu znajomości PJM, SJM na zasadach określonych w przepisach regulujących warunki wynagradzania pracowników zatrudnionych w poszczególnych instytucjach publicznych (m.in. w formie dodatku zadaniowego, dodatku specjalnego).

Uzasadnienie:

Projektowana ustawa powinna określać szczegółową procedurę w zakresie kontaktu osób głuchych, niedosłyszących i głuchoniewidomych z instytucjami publicznymi. Wskazanie na sposób i termin zawiadomienia instytucji publicznych w sposób znaczący wpłynie korzystnie zarówno na osoby głuche, niedosłyszące i głuchoniewidome jak i na zobowiązane do podjęcia stosownych działań instytucje publiczne. Dzięki takim rozwiązaniom osoby uprawnione w rozumieniu projektowanej ustawy będą wiedziały, w jaki sposób i w jakim terminie powiadomić instytucję publiczną, aby załatwić swoją sprawę. Z kolei instytucje publiczne będą miały jasno określone warunki przyjmowania osób głuchych, niedosłyszących i głuchoniewidomych.

Wyplacanie dodatków do wynagrodzeń pracownikom instytucji publicznych posługującym się PJM, SJM może zachęcić pozostałych pracowników do nauki jednej z podanych form komunikacji osób głuchych i niedosłyszących. Co z kolei, w przyszłości wpłynie pozytywnie na ograniczenie kosztów związanych z zapewnieniem usług tłumacza PJM, SJM oraz doprowadzi do szybszego załatwienia spraw przez osoby głuche, niedosłyszące.

5.3. Sposób obsługi osób głuchych i niedosłyszących w kontaktach ze służbami ratowniczo-interwencyjnymi.

W projekcie ustawy zostanie wskazane, że osoby głuche i niedosłyszące w kontaktach ze służbami ratowniczo-interwencyjnymi w przypadkach nagłych będą miały możliwość, w każdym czasie, skorzystania z alarmowego numeru telefonu poprzez wysłanie krótkiej wiadomości tekstowej (SMS), w której opiszą zdarzenie, jakie ma miejsce i ewentualnie wskażą na zakres pomocy, jakiej potrzebują. W przypadku takiego zgłoszenia służby ratowniczo-interwencyjne będą zobowiązane do udzielenia natychmiastowej odpowiedzi za pomocą zwrotnej krótkiej wiadomości tekstowej (SMS) osobie dokonującej zgłoszenia. W odpowiedzi takiej, służby ratowniczo-interwencyjne określą przybliżony czas interwencji w zgłoszonej sprawie. Odpowiedź taka powinna być udzielona natychmiast.

W związku z powyższym niezbędne jest zapewnienie powszechnej informacji o właściwym numerze kontaktowym dla komunikacji za pomocą krótkiej wiadomości tekstowej (SMS) – w formie przyjętej powszechnie dla informowania o tzw. numerach ratunkowych (alarmowych) oraz zapewnienie właściwej dostępności tego rozwiązania w podmiotach organizujących pracę służb ratunkowo-interwencyjnych.

Uzasadnienie:

Projektowana ustawa powinna określać sposób kontaktu osób głuchych i niedosłyszących w kontaktach ze służbami ratowniczo-interwencyjnymi w przypadkach nagłych. Ze względu na to, że przypadki nagłe są zdarzeniami losowymi, których nie można przewidzieć osoby te powinny mieć możliwość kontaktu ze służbami ratowniczo-interwencyjnymi w każdym czasie. W tym przypadku najszybszą i najtańszą formą zawiadomienia służb ratowniczo-interwencyjnymi o takich przypadkach przez osoby głuche i niedosłyszące będzie wysłanie krótkiej wiadomości tekstowej (SMS). Aby osoba dokonująca zawiadomienia miała pewność, iż otrzyma pomoc, jakiej oczekuje oraz w jakim czasie – służby ratowniczo-interwencyjne będą zobowiązane udzielać takim osobom natychmiastowej odpowiedzi również poprzez wysłanie krótkiej wiadomości tekstowej (SMS) do osoby dokonującej zawiadomienia ze wskazaniem przybliżonego czasu udzielenia pomocy.

5.4. Kształcenie w zakresie PJM, SJM i sposobu komunikowania się osób głuchoniewidomych (SKOGN) osób głuchych, niedosłyszących, głuchoniewidomych, członków rodzin oraz osób zamieszkujących z nimi.

W projektowanej ustawie zostanie wskazane, że osoby głuche, niedosłyszące, głuchoniewidome, członkowie rodzin oraz osoby zamieszkujące z nimi będą miały prawo do

nauki PJM, SJM i sposobu komunikowania się osób głuchoniewidomych (SKOGN) na różnych poziomach. Ze względu na ten rodzaj wsparcia niezbędne jest dokonanie odrębnego podziału uprawnionych do uzyskania tej pomocy.

Proponuje się podział na 2 następujące grupy, które miałyby prawo do nauki PJM, SJM lub sposobu komunikowania się osób głuchoniewidomych (SKOGN), w określonym dla danej grupy wymiarze godzin:

- **Grupa I:** osoby głuche, niedosłyszające i głuchoniewidome (do 420 godzin),
- **Grupa II:** członkowie rodzin osób należących do I grupy oraz osoby zamieszkujące z nimi (do 120 godzin).

Koszty realizacji uprawnienia w przypadku I grupy pokrywane byłyby z budżetu państwa, natomiast koszty realizacji uprawnienia w przypadku II grupy pokrywane byłyby przez samych zainteresowanych, z możliwością odliczania takiego wydatku od dochodu.

Obie wskazane wyżej grupy powinny mieć zapewniony swobodny dostęp do wybranej przez siebie instytucji szkolącej, która zapewnia naukę na poziomie odpowiadającym ich potrzebom. W związku z powyższym projektowana ustawa nie będzie przewidywała tworzenia żadnych list podmiotów szkolących.

Uzasadnienie:

Projektowana regulacja powinna w sposób jednoznaczny określać krąg podmiotów uprawnionych do skorzystania z nauki PJM, SJM lub sposobu komunikowania się osób głuchoniewidomych (SKOGN) ze względu na to, że będą w niej przewidziane instrumenty prawne, zgodnie, z którymi koszty finansowania szkoleń w zakresie nauki PJM, SJM lub sposobu komunikowania się osób głuchoniewidomych (SKOGN) będą pokrywane przez samych zainteresowanych (w przypadku II grupy), ale będą oni mieli możliwość odliczania takiego wydatku od dochodu. Natomiast w przypadku grupy I koszty realizacji uprawnienia pokrywane będą przez budżet państwa.

5.5. Regulacje dotyczące zwiększenia dostępu do przekazu telewizyjnego przez dostawców usług medialnych dla osób głuchych i niedosłyszających.

W zakresie zwiększenia dostępu do programów informacyjnych i politycznych nadawcy programów telewizyjnych będą zobowiązani do nadawania zawsze z wykorzystaniem tłumacza języka migowego lub ścieżek dialogowych (napisów), informacji, komunikatów, audycji i kampanii w zakresie:

- 1) prezentowania i wyjaśniania głównych kierunków polityki gospodarczej i społecznej państwa przez naczelne organy państwowe;
- 2) przedstawiania przez Państwową Komisję Wyborczą informacji, wyjaśnień i komunikatów związanych z referendum ogólnokrajowym i referendum lokalnym, a także zarządzonymi wyborami Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, wyborami do Sejmu i Senatu, wyborami do Parlamentu Europejskiego oraz wyborami do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw, a także obowiązującymi przepisami prawa wyborczego;
- 3) audycji wyborczych w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, wyborami do Sejmu i do Senatu, wyborami do Parlamentu Europejskiego oraz wyborami do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw;
- 4) komunikatów dotyczących stanów zagrożenia i stanów wyjątkowych;
- 5) kampanii informacyjnych i zapobiegawczych w dziedzinie ochrony zdrowia i życia.

Uzasadnienie:

Projektowana ustawa powinna wskazywać na obowiązek nadawców telewizyjnych w zakresie nadawania wszelkich informacji związanych z wydarzeniami politycznymi, dotyczącymi stanów zagrożenia i stanów wyjątkowych czy też mającymi charakter zapobiegawczy w dziedzinie ochrony zdrowia i życia. Celem projektowanej ustawy jest zwiększenie obecnego dostępu osób głuchych i niedosłyszących do przekazu telewizyjnego, a nie jego ograniczenie. Dzięki takim rozwiązaniom osoby głuche i niedosłyszące będą miały możliwość większego uczestnictwa w życiu politycznym i społecznym na poziomie porównywalnym do osób słyszących. Z pewnością takie rozwiązanie przyczyni się do większego uczestnictwa osób głuchych i niedosłyszących w życiu społecznym i politycznym oraz dokonywania własnych wyborów na takich samych warunkach jak pozostała część społeczeństwa.

5.6. Regulacje dotyczące zwiększenia dostępu do dorobku polskiej sztuki filmowej.

W zakresie zwiększenia dostępu do dorobku polskiej sztuki filmowej dla osób głuchych i niedosłyszących w przepisach projektowanej ustawy przewiduje się jednoznaczne wskazanie na obowiązek umieszczanie tłumacza języka migowego lub ścieżek dialogowych (napisów) w języku polskim w filmach polskich.

Uzasadnienie:

Projektowana ustawa powinna jednoznacznie wskazywać na obowiązek zapewnienia dostępu osób głuchych i niedosłyszących do dorobku polskiej sztuki filmowej poprzez umieszczenie tłumacza języka migowego lub ścieżek dialogowych (napisów) w języku polskim w filmach polskich. Takie rozwiązanie może wpłynąć korzystnie na rozwój osobisty takich osób oraz zapewnić równy dostęp do dorobku polskiej sztuki filmowej, jaki zapewniony mają obecnie osoby słyszące.

5.7. Rada Języka Migowego

W przepisach projektowanej ustawy powinien być ustanowiony organ doradczy ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego. Takim organem powinna być działająca przy ministrze właściwym do spraw zabezpieczenia społecznego Rada Języka Migowego.

Rada Języka Migowego będzie składała się z 10 członków, w tym z Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych. Członków Rady będzie powoływał i odwoływał minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego spośród osób spełniających wymogi formalne do bycia członkiem Rady. Członków Rady będą zgłaszały zainteresowane środowiska, organizacje, stowarzyszenia lub instytucje.

Członkiem Rady będzie mogła zostać osoba znająca język migowy (PJM, SJM lub sposób komunikowania się osób głuchoniewidomych (SKOGN)) lub zajmująca się zawodowo tą problematyką.

Kadencja Rady będzie trwała 4 lata.

Minister właściwy ds. zabezpieczenia społecznego będzie mógł odwołać członka Rady przed upływem jej kadencji:

- 1) na jego wniosek;
- 2) na wniosek reprezentowanego przez niego środowiska, organizacji, stowarzyszenia, lub instytucji;
- 3) na wniosek Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych po zasięgnięciu opinii środowiska, organizacji, stowarzyszenia, lub instytucji, którą członek Rady reprezentuje.

Zadania Rady Języka Migowego:

- upowszechnianie wiedzy o języku migowym poprzez organizowanie konferencji naukowych oraz wydawanie publikacji,

- wskazywanie na propozycje usprawnienia systemu obsługi za pomocą języka migowego.

Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego będzie zapewniał środki na działalność Rady Języka Migowego.

Zwrot członkom Rady Języka Migowego kosztów podróży i pobytu w związku z realizacją zadań Rady będzie następował na zasadach określonych w przepisach dotyczących wysokości oraz warunków ustalenia należności przysługujących pracownikom zatrudnionym w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju.

Uzasadnienie:

Projektowana ustawa powinna powołać Radę Języka Migowego, która będzie organem doradczym ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego. Rozpowszechnienie wiedzy o języku migowym pozwoli na zwrócenie uwagi opinii publicznej na problemy z jakimi borykają się osoby głuche czy też niedosłyszące, co w konsekwencji wpłynie pozytywnie na sytuację takich osób.

Kompetencje Rady Języka Migowego nie mogą być przypisane funkcjonującej już obecnie Krajowej Radzie Konsultacyjnej działającej przy Pełnomocniku Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych z racji tego, że członkami Rady Języka Migowego będą mogły być jedynie osoby posiadające wiedzę specjalistyczną z języka migowego na bardzo wysokim poziomie. Natomiast Krajowa Rada Konsultacyjna składa się z przedstawicieli administracji rządowej i samorządowej, pracodawców zatrudniających osoby niepełnosprawne oraz organizacji osób niepełnosprawnych, reprezentujących osoby o szerokim spektrum niepełnosprawności. Dlatego tak ważne jest sformułowanie wymogów formalnych dla osób, które będą mogły stać się członkami Rady Języka Migowego.

6. Przepisy upoważniające do wydania aktów prawnych.

6.1. Projektowana ustawa będzie zawierać przepisy upoważniających do wydawania aktów wykonawczych.

6.2 Upoważnienie ustawowe dla Rady Ministrów do wydania rozporządzenia w zakresie sposobu obsługi osób głuchych, niedosłyszących i głuchoniewidomych w kontaktach z instytucjami publicznym.

Upoważnienie obejmować będzie:

- wzory wniosków składanych w procedurze wpisania na listę tłumaczy języka migowego, listę wymaganych dokumentów potwierdzających znajomość języka migowego, zasady wpisu, zmiany i skreślenia na liście,
- tryb udostępniania informacji i wniosków oraz składania i przechowywania wniosków składanych przez osoby uprawnione.,
- określenie maksymalnego pułapu wynagrodzenia tłumacza języka migowego (stawki godzinowej).

6.3 Upoważnienie ustawowe dla ministra właściwego do spraw wewnętrznych do wydania rozporządzenia w zakresie sposobu obsługi osób głuchych i niedosłyszących w kontaktach ze służbami ratowniczo-interwencyjnymi. Upoważnienie obejmować będzie zasady:

- przekazywania informacji za pomocą krótkich wiadomości tekstowych (SMS) tj. techniczne aspekty funkcjonowania; w tym potwierdzenia dla osób głuchych i niedosłyszących, określenie informacji niezbędnych do przekazania w kontaktach ze służbami ratowniczo-interwencyjnymi).

6.4. Upoważnienie ustawowe dla ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego w zakresie sposobu działania Rady Języka Migowego.

Upoważnienie obejmować będzie:

- sposób i tryb działania Rady,
- zasady obsługi administracyjnej i finansowej Rady Języka Migowego.

7. Przepisy przejściowe.

7.1 W projektowanej ustawie nie planuje się ustanowienia przepisów przejściowych.

8. Przepisy dostosowujące.

8.1. Podstawowym założeniem projektowanej ustawy jest stworzenie stanu prawnego pozwalającego zapewnić odpowiedni poziom wsparcia mającego na celu wyrównanie szans osób głuchych, niedosłyszących i głuchoniewidomych w kontaktach z instytucjami

publicznymi, służbami ratowniczo-interwencyjnymi, w życiu społecznym, w zakresie osobistego rozwoju oraz większego dostępu do programów w przekazie telewizyjnym.

W związku z powyższym, konieczne będzie dokonanie zmian w przepisach obecnie obowiązujących.

8.2. Pierwsza grupa przepisów dotyczy obowiązku zapewnienia przez osoby kierujące instytucjami publicznymi obsługi osób głuchych, niedosłyszących i głuchoniewidomych przy pomocy tłumacza (PJM, SJM) lub pracownika posługującego się PJM, SJM w kontaktach z takim instytucjami publicznymi. Termin kontaktu z instytucją publiczną określą osoby uprawnione w rozumieniu przepisów projektowanej ustawy lub w terminie uzgodnionym z instytucją publiczną. Niewywiązanie się z tego obowiązku przewidzianego w przepisach projektowanej ustawy będzie przesłanką do odpowiedzialności dyscyplinarnej lub porządkowej kierownika kierującego taką instytucją publiczną. W związku z powyższym do przepisów:

- 1) ustawy z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych (Dz. U. z 2001 r. Nr 86, poz. 953 ze zm.),
- 2) ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (Dz. U. Nr 223, poz. 1458 ze zm.),
- 3) ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej (Dz. U. Nr 227, poz. 1505 ze zm.)

– powinny zostać dodane przepisy zgodnie, z którymi za niewypełnienie obowiązków przewidzianych w przepisach *ustawy o języku migowym i innych środkach wspierania komunikowania się* kierujący instytucjami publicznymi będą podlegać odpowiedzialności dyscyplinarnej lub porządkowej.

8.3. Druga grupa przepisów dotyczy kształcenia w zakresie PJM, SJM i sposobu komunikowania się osób głuchoniewidomych (SKOGN) na różnych poziomach osób głuchych, niedosłyszących, głuchoniewidomych, członków rodzin oraz osób zamieszkujących z nimi. Koszty takich szkoleń pokrywane byłyby w przypadku grupy II przez samych zainteresowanych, z możliwością odliczania takiego wydatku od dochodu, natomiast w przypadku grupy I z budżetu państwa. W związku z powyższym do katalogu wydatków przeznaczonych na cele rehabilitacyjne oraz wydatków związanych z ułatwieniem wykonywania czynności życiowych, określonego w art. 26 ust. 7a ustawy z dnia 26 lipca

1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2010 r. Nr 51, poz. 307), które mogą być odliczone od dochodu, powinny zostać dodane wydatki poniesione na kształcenie w zakresie PJM, SJM i sposobu komunikowania się osób głuchoniewidomych (SKOGN) na różnych poziomach z uwzględnieniem liczby godzin przewidzianych na takie szkolenia w przepisach *ustawy o języku migowym i innych środkach wspierania komunikowania się dla członków rodzin osób głuchych, niedosłyszących i głuchoniewidomych oraz osób zamieszkujących z nimi.*

8.4. W zakresie zwiększenia dostępu do programów informacyjnych i politycznych w przekazie telewizyjnym przez nadawców programów telewizyjnych dla osób głuchych i niedosłyszących powinien zostać dodany przepis do Rozdziału 3 „Programy radiowe i telewizyjne” ustawy z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz. U. z 2004 r. Nr 253, poz. 2531 z późn. zm.). Nowo dodany przepis powinien wskazywać jednoznacznie na obowiązek nadawców programów telewizyjnych do przestrzegania przepisów *ustawy o języku migowym i innych środkach wspierania komunikowania się* w zakresie wskazanych przez nią informacji nadawanych zawsze z wykorzystaniem tłumacza języka migowego lub ścieżek dialogowych (napisów).

8.5. Ponadto w zakresie zapewnienia dostępu osób głuchych i niedosłyszących do dorobku polskiej sztuki filmowej powinna ulec zmianie definicja „dystrybucji filmu” zawarta w art. 5 pkt 1 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o kinematografii (Dz. U. Nr 132, poz. 1111 z późn. zm.). W definicji tej powinno być jednoznacznie wskazane, że przez dystrybucję filmu rozumie się również przystosowanie filmu polskiego do eksploatacji zgodnie z przepisami *ustawy o języku migowym i innych środkach komunikowania się.*

9. Przepisy o odpowiedzialności karnej i karnej-administracyjnej.

9.1. W projektowanej ustawie nie planuje się ustanowienia przepisów o odpowiedzialności karnej i karnej-administracyjnej.

10. Przepisy o wejściu ustawy w życie.

Projektowana ustawa powinna zapewnić rozsądny termin *vacatio legis* umożliwiający dostosowanie się podmiotów nią objętych do nowych wymagań. Proponuje się, aby projektowana ustawa weszła w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia.

Przepisy projektowanej *Ustawy o języku migowym i innych środkach wspierania komunikowania się* powinny wejść w życie w etapach:

- 1) **Etap I: bezpośrednio po wejściu w życie ustawy** – w zakresie wdrożenia systemu szkoleń w zakresie języka migowego i sposobów komunikowania się osób głuchoniewidomych oraz powołania i rozpoczęcia działalności Rady Języka Migowego,
- 2) **Etap II: dwa lata od dnia wejścia w życie ustawy** – wprowadzenie rozwiązań w zakresie komunikowania się osób głuchych, niedosłyszących i głuchoniewidomych z instytucjami publicznymi i służbami ratowniczo-interwencyjnymi, nałożenie obowiązków określonych w ustawie na nadawców programów telewizyjnych oraz w zakresie zapewnienia dostępu osób głuchych i niedosłyszących do dorobku polskiej sztuki filmowej.

Część III. Ocena przewidywanych skutków (kosztów i korzyści) społeczno – gospodarczych regulacji, dokonana stosownie do przedmiotu i zasięgu oddziaływania projektowanej ustawy (OSR).

1. Cel wprowadzenia ustawy.

Podstawowym celem projektowanej ustawy jest stworzenie stanu prawnego pozwalającego zapewnić odpowiedni poziom wsparcia mającego na celu wyrównanie szans osób głuchych, niedosłyszących i głuchoniewidomych w kontaktach z instytucjami publicznymi, służbami ratowniczo-interwencyjnymi, w życiu społecznym, w zakresie osobistego rozwoju oraz większego dostępu do informacji kulturalnych i politycznych w przekazie telewizyjnym.

2. Podmioty, na które oddziałuje projekt ustawy.

- 1) osoby głuche, głuchoniewidome, niedosłyszące, członkowie rodzin oraz osoby zamieszkujące z nimi;
- 2) administracja publiczna (państwowa i samorządowa) oraz jednostki organizacyjnie podległe lub nadzorowane przez te organy, zakłady opieki zdrowotnej a także osoby w nich zatrudnione;
- 3) służby ratowniczo – interwencyjne;
- 4) nadawcy programów telewizyjnych.

3. Wpływ regulacji na:

3.1. Sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego.

Ustawa spowoduje dodatkowe skutki finansowe dla budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

Koszty realizacji ustawy dzielą się na koszty:

- 1) realizacji uprawnienia do kształcenia w zakresie PJM, SJM i sposobu komunikowania się osób głuchoniewidomych (SKOGN):

Koszty realizacji uprawnienia w przypadku grupy I pokrywane byłyby z budżetu państwa, natomiast koszty realizacji uprawnienia w przypadku grupy II pokrywane byłyby przez samych zainteresowanych, z możliwością odliczania takiego wydatku od dochodu.

Należy przyjąć, że znaczna część osób głuchych, niedosłyszących i głuchoniewidomych zna już PJM, SJM lub sposób komunikowania się osób głuchoniewidomych (SKONG).

W związku z powyższym koszt szkoleń obejmować będzie wyłącznie osoby rozpoczynające naukę oraz osoby z najbliższego otoczenia osób uprawnionych, które do tej pory nie poznały PJM, SJM lub sposobu komunikowania się osób głuchoniewidomych (SKONG).

Koszt szkoleń dla osób z grupy I to koszt szkolenia dla około 500 osób ze średnią stawką szkoleniową 80 zł za godzinę, w grupach po 10 osób:

$$50 \times 80 \times 420 = 1.680.000 \text{ zł}$$

Koszt szkoleń dla osób z grupy II to koszt szkoleń dla około 2 tys. osób w grupach po około 10 osób, ze średnią stawką szkoleniową 60 zł za godzinę, w grupach po 10 osób:

$$200 \times 60 \times 120 = 1.440.000 \text{ zł}$$

Realizacja tego kosztu w przypadku grupy I pokrywana byłaby z budżetu państwa, natomiast w przypadku grupy II oparta byłaby o odliczenie od dochodu na zasadach określonych w przepisach ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych (oznacza to, że z budżetu państwa w przypadku II grupy byłby to koszt 259.200 zł). Roczny koszt szkoleń wyniósłby ok. 1,94 mln zł.

2) zapewnienia usług odpowiedniej liczby tłumaczy PJM, SJM:

Koszt zapewnienia obsługi przez tłumaczy PJM, SJM w ok. 3 tys. jednostek, w wymiarze średnio 2 godzin w miesiącu (70 zł za godz.) – wyniósłby ok. 420.000 zł miesięcznie. Roczny koszt we wszystkich jednostkach wyniósłby ok. 5,04 mln zł. Koszty realizacji tego uprawnienia pokrywane byłyby z budżetu instytucji publicznych lub w oparciu o odliczenie od dochodu na zasadach określonych w przepisach ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych.

LUB

dotatki do wynagrodzeń dla pracowników posługujących się PJM, SJM:

Dotatki dla pracowników wypłacane byłyby z budżetów jednostek, które zatrudniałyby tych pracowników. Przewiduje się, że maksymalna ilość pracowników, którzy mogliby w tym zakresie zapewniać obsługę osób uprawnionych to 3000. Ilość ta byłaby możliwa do osiągnięcia dopiero po kilku latach ze względu na konieczność ukończenia stosownych szkoleń i nabycia praktyki w tym zakresie. W związku z powyższym maksymalny pułap tego kosztu wyniósłby:

$$3000 \text{ osób} \times 140 \text{ zł} = 420.000 \text{ miesięcznie, tj. } 5,04 \text{ mln zł rocznie}$$

3) koszty funkcjonowania Rady Języka Migowego:

- koszty przejazdów oraz diety członków RJM:
10 osób x 500 zł x 12 m-cy = 60.000 zł,
- 1 etat w MPiPS: 8000 zł x 1 osoba x 12 m-cy = 96.000 zł
- fundusz naukowy (publikacje, opracowania, konferencje) – 500.000 zł.

Koszty funkcjonowania Rady Języka Migowego, pokrywane byłyby z budżet państwa i wyniosłyby ok. 660 tys. zł rocznie.

Podsumowanie:

Łączne koszty realizacji ustawy wyniosą ok. 7,64 mln zł rocznie, przy założeniu osiągnięcia maksymalnego poziomu wszystkich kosztów związanych z wdrożeniem zaproponowanych rozwiązań i wskazanych w OSR. Należy jednak zwrócić uwagę, iż koszt zapewnienia usług tłumacza PJM, SJM będzie kosztem ponoszonym alternatywnie do kosztu związanego z wypłatą dodatków do wynagrodzeń pracowników posługujących się językiem migowym. Jednocześnie warto zauważyć, że jedynie koszty wypłaty dodatków dla pracowników posługujących się PJM, SJM obciążają bezpośrednio finanse publiczne. Pozostałe koszty realizowane byłyby w formie ulg podatkowych (tj. koszt zapewnienia usług tłumacza PJM, SJM oraz koszty szkoleń w przypadku grupy II).

Jednocześnie trzeba mieć na uwadze, że wskazane wyżej koszty nie będą poniesione od razu w pierwszym roku obowiązywania projektowanej ustawy, gdyż przewidziano w niej II etapy odpowiedniego *vacatio legis* dla wejścia projektowanych przepisów. Co więcej trzeba mieć na uwadze, że koszty szkoleń obejmować będą wyłącznie osoby rozpoczynające naukę oraz osoby z najbliższego otoczenia osób uprawnionych, które do tej pory nie poznały PJM, SJM lub sposobu komunikowania się osób głuchoniewidomych (SKONG), co oznacza, że kosztów takich nie będzie jeśli chodzi o osoby uprawnione w rozumieniu przepisów projektowanej ustawy, które już znają te formy komunikacji. Podobnie w zakresie wypłacania dodatków dla pracowników posługujących się PJM, SJM, koszty te nie będą poniesione od razu z dniem wejścia w życie przepisów projektowanej regulacji, gdyż będą to koszty rozłożone w czasie, ponieważ odsetek takich pracowników w instytucjach publicznych jest nieznacznym.

W OSR nie uwzględniono kosztów urządzeń do komunikacji (faxów, telefonów umożliwiających odbieranie krótkich wiadomości tekstowych (SMS)) ze względu na fakt funkcjonowania tego typu rozwiązań w instytucjach publicznych. Ewentualne koszty zakupu obciążałyby budżet jednostki przeznaczony na standardowe inwestycje w tym zakresie.

W związku z powyższym, trzeba mieć na uwadze, że łączne koszty projektowanej ustawy nie obciąża od razu sektora finansów publicznych z racji tego, że w większości przypadku będą to koszty rozłożone w czasie i nie ponoszone od razu z dniem wejścia w życie przepisów projektowanej ustawy.

Niemniej jednak są to rozwiązania, które powinny wejść w życie gdyż ułatwią one funkcjonowanie w społeczeństwie osób głuchych, niedosłyszących i głuchoniewidomych na poziomie zbliżonym do osób słyszących.

3.2. Rynek pracy.

Wejście w życie ustawy nie wpłynie na rynek pracy.

3.3. Konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorstw.

Wdrożenie projektowanej ustawy nie będzie miało wpływu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw.

3.4. Sytuację i rozwój regionalny.

Wejście w życie projektowanej ustawy nie wpłynie na sytuację i rozwój regionalny.

4. Wyniki przeprowadzonych konsultacji społecznych.

Równolegle do uzgodnień międzyresortowych projektowana regulacja zostanie przekazana do konsultacji następującym podmiotom:

- 1) Ogólnopolskiemu Porozumieniu Związków Zawodowych,
- 2) Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność”,
- 3) Forum Związków Zawodowych,
- 4) Pracodawcom Rzeczypospolitej Polskiej,
- 5) Polskiej Konfederacji Pracodawców Prywatnych „Lewiatan”,
- 6) Związkowi Rzemiosła Polskiego,
- 7) Business Centre Club – Związków Pracodawców,
- 8) Polskiemu Związkowi Głuchych,
- 9) Towarzystwu Pomocy Głuchoniewidomym,
- 10) Koalicji na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością,
- 11) Krajowej Radzie Radiofonii i Telewizji,

- 12) Radzie Działalności Pożytku Publicznego,
- 13) Polskiemu Instytutowi Sztuki Filmowej,
- 14) Stowarzyszeniu Filmowców Polskich,
- 15) Związkowi Miast Polskich,
- 16) Związkowi Gmin Polskich,
- 17) Związkowi Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej.

Wyniki konsultacji społecznych zostaną omówione w toku dalszych prac.

Ponadto projekt założeń do ustawy zostanie przedstawiony do zaopiniowania partnerom społecznym związanym ze środowiskiem osób głuchych, niedosłyszących i głuchoniewidomych.

Stosownie do art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414 ze zm.) projekt zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

Projekt założeń do ustawy zostanie sprawdzony pod względem zgodności z przepisami Unii Europejskiej.